

Gudstjänsten i centrum?

»Är det dags att försonas med verkligheten?«

Jag hör ofta kyrkliga medarbetare upprepa devisen om gudstjänsten i centrum för församlingens verksamhet. Samma tanke – att kyrkans identitet utgår ifrån gudstjänsten – genomsyrar också de officiella dokument som kyrkan producerat sedan 90-talet. Söndagens gudstjänst har blivit vår minsta gemensamma nämnare i en tid när kyrkans identitet satts i gungning, och det tror jag är bra.

Men samtidigt som denna uppfattning är spridd och verkar ha implementerats väl och alltså blivit en del av det som kyrkomedarbetarna *själva* beskriver som kyrkans identitet så är det inte alltid som samma medarbetare nämner gudstjänsten när de besvarar frågan om vad som är viktigast i kyrkan för dem. Vid närmare eftertanke vet jag inte om jag någonsin hört en kollega uttrycka att det den mest av allt önskar att människor kunde få uppleva är den fantastiska känsla en högmässa i Svenska kyrkan kan ge. Har du?

Jag misstänker alltså att detta med att sätta söndagens gudstjänst i centrum för kyrkans verksamhet och identitet ofta snarare är något inövat, eller möjligen något man längtar efter, än något faktiskt och innerligt erfaret.

Min misstanke stötts upp, har det visat sig, av en rad empiriska undersökningar som gjorts under senare tid. Religionssociologen Per Pettersson presenterar och diskuterar dem i *Utmaningar för Svenska kyrkans identitet. När behovet av kyrkan ökar men söndagsgudstjänsterna minskar* (Svenska kyrkan, Karlstad stift, 2014). Utifrån gedigen empiri ställer Per Pettersson utmanande frågor om kyrkans identitet. Även om hans perspektiv kanske skulle bli annorlunda med lite mer teologi och lite mindre sociologi så är det svårt att förbise de frågor han ställer med mindre än att man väljer att sätta skyggglappar för Svenska kyrkans verklighet. Pettersson visar tydligt och klart att parallellt med talet om gudstjänstens centrala ställning i Svenska kyrkan så sjunker söndagsgudstjänstens betydelse och relevans för *både* anställda och gudstjänstfirare. Han menar dock inte att detta nödvändigtvis betyder att vi inte längre ska sätta gudstjänsten i centrum, men han menar att om vi ska fortsätta göra det måste vi satsa betydligt mer på gudstjänstutveckling. Han menar helt enkelt att om inte gudstjänsterna förändras radikalt – och långt bortom förslagen till revision av handboken – så kommer de att förlora sin betydelse.

Han menar dessutom, baserat på två skilda studier från 2009 och 2013, att diskrepansen mellan det officiella talet om gudstjänstens centrala ställning och hur denna ställning ser ut i praktiken kan leda till ”stress, förlust av självkänsla och en identitetskonflikt mellan teologiska principer och praktik”. Det är nämligen så att kyrkan på många håll anpassat sig väl efter de andra behov människor har av kyrkan idag. Man gör alltså mycket annat än firar söndagsgudstjänst och detta är församlingsborna nöjda med enligt alla studier, men de som arbetar i kyrkan är inte nöjda med sig själva. De tycker att de har misslyckats eftersom de inte fått folk att gå i kyrkan just på söndagen. De känner sig alltså misslyckade för att ingen vill gå på de gudstjänster som varken de själva eller församlingsborna verkar få ut så värst mycket av, trots att de som är aktiva i församlingarna över lag är nöjda med församlingens verksamhet ändå.

Utifrån detta menar Pettersson att vi i vår pluralistiska tid bör ”bejaka och bekräfta olika sätt att tolka relationen till kyrkan och därmed erbjuda flera olika sätt att tolka kyrkans identitet.” Betoningen av söndagsgudstjänsten behöver kompletteras med andra dimensioner som överensstämmer med hur medlemmarna själva upplever kyrkans och sin egen kyrkliga identitet.

Är det kanske dags att försonas med verkligheten, eller att i alla fall acceptera läget? Tänk om vi då i förlängningen skulle skapa både gudstjänster (för vad vore vi annars?) och annan verksamhet som vi bara *måste* få andra att delta i för att det skulle kännas egoistiskt att inte låta andra få del av dem?

Detta nummer belyser temat försoning ur olika perspektiv och därmed belyser det kyrkans identitet ur olika perspektiv. Det beskriver kyrkan som konflikthantering, och just därför som en pluralistiskt försonande gemenskap, och som en pilgrimsvandring på vägen mot en aldrig fullt uppnådd försoning, och som något som inte enkelt låter sig *informeras* om, men som kan *kommuniceras* var gång en människa möter en annan. Läs och inspireras!

PETRA CARLSSON

